

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ

ТИХО ЧУБРА

chitanka.info

ТИХО ЧУБРА^[0]

Той е млад поет, чиято слава расте още всеки ден. Вече с първата книга песни *Край морския бряг* — печатана през 1904 г., той застана начело на младите поети, а след *Легенди за Христа*, 1906, епико-лирически песни, под неговата сянка пъпли всичко, що поетствува на Острова. Чубра е най-драгоценното украшение на своя роден край — и, за жалост на неговите почитатели, той живее далеч от тях, главно в Париж, отдето излиза постоянно да обикаля и се скита по света. Негова външен живот е почти неизвестен и откак е напуснал Острова, за тоя му живот се знаят само ония скудни факти, които той понякога съобщава в пътнишките си очерки. Тези очерки не са още печатани в особна книга и пръснати по списанията — главно в *Живот и Целина*, — са живи заровени сред мъртвия материал на тия прегледи на живота и литературата. Най-хубави от тези очерки са *Писма от Испания* и *Фиорди* — за Швеция и Норвегия, дето Чубра е прекарал седем години и по които страни, подир Испания, най-обича да странствува. Аз се спознах случайно с поета преди две години в дивния баварски градец Нюрнберг и интересът ми към поезията на Острова на Блажените се дължи нему. Миналата година му писах, че работя да стъкмя антология от тая поезия и че съм превел няколко от *Легендите за Христа*, като го молих да ми напише сам биографическа бележка. Ето отговора на това писмо, който печатам тук с негова воля, убеден, че той дава по-добра характеристика за поета, от каквато бих могъл да направя аз. Роден е Тихо Чубра на 11 май 1876 в село Габър, при полите на Ай-Гидик, най-високата планина на Острова^[1].

Cher confrère^[2],

... Аз съм млад човек и автобиографии на млади хора ми са крайно несимпатични. Младостта е преддверие на живота, а само онзи, който е живял доста вътре, може да говори за него и за себе си. Живота прилича на Notre Dame de Paris^[3]: чувам отдалеч бумтенето на камбаните ѝ, нещо съм попрочел какво са писали другите за нея и за историята ѝ, влизал съм няколко пъти и в нея, но — все още не съм се изкачвал на кулата ѝ, да погледна оттам. А който не е поглеждал отгоре — по-добре да си не разваля приказката за долу. От 1876 аз се качвам по този живот и когато се възйема на върха, тогава ще искам позволенията му да говоря. Дотогава само ще пея и ще го възпявам. Поета е пустинник и за него е по-прилично да живей в подвига си, а да остави на други, отпосле, ако намерят за добре, да му пишат житието. Това е мнението и на жена ми, чиито мнения са и мои, както и тя, която дели моя живот и подвиг. Помните веднаж в Нюрнберг, вие ми цитирахте един израз от самотния Заратустра^[4]: „Блажени самотните. И тез, които живеят по двой в пустинята.“ Аз съм тъй самотен, тъй по своя воля отстранен от живота — та малцина знаят дори, че съм женен, т.е. че живея двой в пустинята. Тъй живея аз во своята добродетел, во своето щастие и гибел... Аз обичам своя роден край, а ето вече 12 години не съм там. Никой не подозира, че три пъти съм се връщал в него да навестя и видя което ми е свидно там и да се заскитам пак. Защо правя това? Защо се не върна при своите, които може би ме обичат и желаят при себе си? Както съм ви говорил, казвам ви и сега: Съзнанието за своя подвиг ме гони далеч от Острова на Блажените, комуто желая всичко добро. И защото му желая доброто, затова не желая да съм там. Живота на Острова, засега поне, не е живот. То е едно физиологическо живорение и нечист въздух. Човек се задушава. И защото хоризонта е тесен, ограничава погледа. И защото живота е дребен, издребняваш... Как обичам аз своя роден край! И как бих искал пред него и живота в него да се разтворят широки

хоризонти! Моя роден край е една празна кесия, в нея трябва да влязат пари — най-напред чужди — средства за живот да й дадат. Когато бях в Швеция и Норвегия^[5], разбрах добре това — на примера на Бьорнсона и Ибсена^[6], на тия странници по чужди краища, които внесоха най-тежките капитали от чужбина там далеч на север и размърдаха за живот старото жабунясало благо. Пътните пари, които норвежкия стортинг им отпусна, за да идат да дирят чуждото злато и го пренесат дома, сега дават най-високи проценти^[7]. Но за да се разбере това на Острова на Блажените не трябва да има само политици, базиргяни и кокошки, които ровят за ячмични зърна по фушкиите на улиците... Умисълът да пренесе злато от чужбина ме подгони от моя роден край, който аз обичам не като кокошките. Аз избягах оттам, дето всякой ме знае, всякого знам и всякой ме иска да бъда като него и да оправдавам съществуването на това, което е било и е отвратително винаги и вред — живот за нищожното и нуждите на нищожното. За тия неща и нужди на моя роден край има дейци повече, отколкото е нужно: политици, предприемачи, базиргяни и трамвайджии — те всички кърпят съдраните гащи на живота и от мене няма нужда. Аз си зех пътя оттам и ослякна ли на чужбина или... не е ли все едно! И дома не ме чака нещо по цвете. Поне за тука е моя воля, а издребняването ми там, духовната ми и нравствена смърт, би било само едно удовлетворение за ония, които презирам. Аз обичам своя роден край и обичта към бъдащото му ме накара да мразя неговото сегашно и да избягам от него. Само аз знам какво ми струва това, но великия наставник, ваймарският Аполон — Волфганг^[8], и сега, както всякога, ме настави:

*Von der Gewalt, die alle Wesen bindet,
befreit der Mensch sich, der sich
überwindet.*^[9]

Аз надделях не малко неща и се превъзмогнах за бъдещето. И живея сега на чужбина, дето никой не ме знае, никой нищо не изисква от мен — място, дето човек най-ясно съзнава своите собствени изисквания. Дето всичко живеи и теб израстват крила за живот. Когато се качих на кораба на Артаня^[10] преди 12 години: дванайсет тежини паднаха от гърбът и душата ми и десетте заповеди на бога на лишните — всички лишни неща, които правят сладък живота на моите компатриоти^[11], дето хълцукат подир живота и мислят, че което е, то и трябва да бъде. И да се отърва от тях и от нравствените понятия на тия хегелианци^[12] не ми беше тежко, защото отдавна бях съзнал, че те не са въжета, на които виси обичта към отечеството: а въжета, на които слабодушните се бесят... На чужбина аз почувствувах благодатта на „да си сам“ — да мисля само своята мисъл, да чувствувам своето чувство. След година и две из душата ми се измиха всички неща, от които ме беше гнус дома. Едвам тогава видях, че душата ми беше заприличала на прозорец в някоя нашенска кръчма, който са нацвъкали легионът мухи, бръмчащи около му. И дойде нова стопанка — чужбината — и като с мокра кърпа избърса тая всичка отечествена благодат: и видет е сега през тоя прозорец всичко, що може да интересува човека, който не се интересува само от мухите. През тоя чист прозорец гледам аз сега далеч и виждам, като сутрин някоя ведре планина — далечния роден край и в душата ми се заражда песен за него. И за всичко, що е тъй хубаво в него, и за всичко, що съм преживял, но несъзнал, когато бях там — наедно с миризмата от нозете на моите драги компатриоти. И моята душа сама е сега една ведре планина во зори. Когато свърша песента си, ще смятам, че съм разрешил земната си задача, че съм събрал достатъчно злато на чужбина и мога да правя благодеяния у дома си, да се издължа — не на хората, а на тая, която ме е родила со способности и за това... Ти ми говореше, че и вашия живот и литература приличали на нашите. Ако това е тъй, и вашия стортинг не е сборище на бангеи^[13], действайте да

последва той примера на норвежкия; и по тоя начин да очисти жабуняка от блатото на живота ви. Или по-добре, нека вашите творци избягат от него, че главите ли ще си чупят или ще си изкълчват краката по чужди пътища — не е ли все едно! Да спасят душата си от тая мизерия, това е пръв дълг на тия, които уважават себе си. Инак те, като жаби, ще крякат само в блатото и всякой ще има право да не ги съжалява.

Сбогом, cher confrère, и благодаря ти за доброто мнение за мен, Янко Мирра^[14], когото дома знаят само под псевдонима Тихо Чубра.

[0] В тоя образ Славейков е вложил нещо от чертите на Петко Тодоров, с неговата усамотеност и тихи резигнации, с разработването на библейски теми (затова в очерка се говори за книга на Чубра „*Легенди за Христа*“: такива легенди има в П. Тодоровите идилии. Използувано е и заглавието на книга на Селма Лагерльоф). Главно обаче Славейков има пред вид себе си — с тия черти като страна на своето творчество, и особено — с живота си в чужбина (вкл. в Париж — място, в което, според очерка, живее Чубра). Неведнъж Славейков е изявявал недоволството си от тогавашната българска действителност и желанието си да живее някъде другаде, да е далеч от задушаващата атмосфера в България от негово време; тая мисъл е развита подробно в писмото на Чубра в очерка. — У Братя Миладинови — Тиха; и други женски имена Славейков преобразява в мъжки, още повече че името Тихо се среща също у нас; Чубра — женско име у Братя Миладинови (от чубрика, чубрица). ↑

[1] Ай-Гидик — вж. Бележките за стихотворението „*Ай-Гидик*“, в цикъла на Велко Меруда, и за „*Катунари*“ (в цикъла на Нено Вечер).

↑

[2] (Фр.) Събрат, колега. ↑

[3] Прочута черква в Париж (Парижката Света Богородица), едно от най-добрите постижения на готическата архитектура. Строежът ѝ започнат в 1163 и завършен в 1230 г. Известен е романът, озаглавен по името на тая черква, от Виктор Юго. ↑

[4] Думите, приписани на Заратустра, са на Нитче в „Тъй рече Заратустра“. ↑

[5] Славейков не е бил в Швеция и Норвегия, но е бил свързан с тия страни чрез своя приятел българоведа Алфред Йенсен (1859–1921 г.), шведец, който е идвал няколко пъти в България, кореспондирал е със Славейков и е създал у него жив интерес към скандинавските литератури. ↑

[6] Бьорнсон, Бьорнстерне (1832–1910 г.) и Ибсен, Хенрих (1818–1906 г.) — бележити норвежки писатели със световна известност. ↑

[7] Намек за помощта, давана на Бьорнсон и Ибсен по решение на норвежкия стортинг (парламент), благодарение на която те са могли дълго време да живеят в чужбина и да съберат в него „чуждото злато“, т.е. опита на световната култура. ↑

[8] Славейков нарича Гьоте „ваймарския Аполон-Волфганг“, тъй като е живял в гр. Ваймар, бил е почитател на древногръцката античност (един от чиито богове — на поезията и изкуствата — е Аполон); Волфганг — малкото име на Гьоте. ↑

[9] (Нем.) „От силата, която свързва всички същества, / като надвие себе си, човекът се освобождава.“ ↑

[10] За Артания, като главен град на Острова, в антологията се говори трети път, след очерците за Боре Вихор и Бойко Раздяла. ↑

[11] (Фр.) Съотечественици. ↑

[12] Последователи на немския философ Хегел (1770–1831 г.); употребено в смисъл, че тия хора се занимават с общи теории, за да закриват лошите си дела. ↑

[13] Бангеи — презрително прозвище, давано на неприятни хора. ↑

[14] Янко Мирра — измислено име, в духа на другите имена в антологията. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.